

ЛІСОПАРКОВИЙ ПОЯС ПРИМІСЬКОЇ ЗОНИ ЯК ВАЖЛИВИЙ ЧИННИК ОЗДОРОВЛЕННЯ МІКРОКЛІМАТУ МІСТА-ЦЕНТРУ

Кузьменко Тетяна Юріївна, ст. викладач
Полтавський національний технічний університет
імені Юрія Кондратюка

Система заміських озелених територій та водойм разом з мережею транспортних зв'язків створюють спільне просторове облаштування приміської зони, що органічно завершує загальну розпланувальну структуру міста та організацію його ландшафту. Наявність лісових масивів, природних водойм разом з природно-заповідними територіями, їх площа та конфігурація, різноманітність ландшафтної структури мають розглядатись крізь функціонально-планувальні, санітарно-гігієнічні, екологічні, рекреаційно-туристичні аспекти формування та використання територій (рис.1). Адже, на нашу думку, природоохоронні, санітарно-гігієнічні, відпочинкові та рекреаційно-туристичні функції повинні забезпечити якісно повноцінне середовище людини, що обумовлює їх провідну роль серед різноманітних функцій приміської зони міст-центрів. Природні та культурні умови певної місцевості є чинниками, що визначають популярність регіону для туризму (рис.2,3). Люди, обираючи місце проведення відпустки, короткочасного відпочинку, вибирають території й об'єкти з різноманітністю можливостей. Тобто такі, де час можна провести на чистому повітрі в мальовничому природному середовищі, купатись, займатись спортом, а при несприятливій погоді - відвідувати історичні, архітектурні пам'ятки та інші атракційні об'єкти. Багато сіл знаходиться поблизу озер, ставків, річок, що створює умови для розвитку туристичних функцій. Особливе значення набувають природоохоронні та заповідні території, оскільки вони мають високі естетичні характеристики ландшафтів. Розширення природоохоронних територій та включення їх в екологічну мережу регіону може сприяти збільшенню туристичного потоку, що надає перевагу «дикій» природі, а в цілому розвитку туристичної галузі як регіону, міста-центру, так і окремих територіальних громад.

Проте, на теренах України не всі міста-центри мають у складі приміських зон достатні території озеленених масивів, особливо в лісостеповій та степових зонах. Так, у Полтавській області лісовий фонд складає 273,9 тис. га, загальна лісистість становить 8,6 % при середній по Україні 14,3% та середній лісистості у світі 29%. Недостатнім у нашій державі та в Полтавській області зокрема є рівень заповідності території. В Україні він становить лише 6,3% загальної території, в той час як у країнах Європи цей показник досягає 18% за нормами. Приміська зона Полтави взагалі недостатньо забезпечена як лісовими масивами, так і природно-заповідними територіями. Полтавський район, що становить 1 пояс приміської зони має рівень заповідності 1-2%, в інших районах рівень заповідності відповідно - Новосанжарський та Чутівський: 3-4%, Машівський і Котелевський: 2-3%, Диканський: до 10% (рис.4,5). В результаті аналізу й дослідження природних та рекреаційних ресурсів приміської зони м. Полтави, складено схему її рекреаційного зонування та схему середовища приміської зони (рис.6,7).

Таким чином, актуальним є збільшення як площі лісових масивів, так і природно-заповідного фонду, приблизно втричі. Це знайшло певне відображення у державних програмах, так до 2020 р. заплановано збільшення природно-заповідного фонду у середньому до 20%. Велика розораність (від 75% і більше) території Полтавської області посилює антропогенне навантаження сільських територій, поглиблює екологічну небезпеку довкілля.

На порядок денний постало питання перепрофілювання сільських територій. Це перш за все виробничі майданчики в межах сільських поселень та території сіл, що перестали функціонувати. За переписом населення 2001 р. сільська поселенська мережа Полтавської області зменшилась на 9 сіл. За період 2001-2005 рр. в межах приміської зони Полтави число поселень зменшилось на 11. При вирішенні питання перепрофілювання цих територій можливі варіанти: переведення їх в сільськогосподарські угіддя, виділення землі під колективні сади міським мешканцям, насадження нових лісових масивів. Переважним є останні два заходи, як такі, що збільшують площу зеленого поясу та лісових насаджень, яких недостатньо у приміській зоні м. Полтави.